

TĖVŲ INFORMUOTUMAS APIE ROTAVIRUSINĘ INFEKCIJĄ

Natalja Morač, Tatjana Žuravliova, Geriuldas Žiliukas,
Arvydas Martinkėnas

Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas

Raktažodžiai: rotavirusinė infekcija, profilaktika, tėvai, informuotumas.

Santrauka

Tyrimo tikslas - išanalizuoti tėvų informuotumą apie rotavirusinę infekciją.

Rotavirusinė infekcija (RVI) paplitusi visame pasaulyje ir yra dažniausia viduriavimo priežastis. RVI yra aktuali visuomenės sveikatos problema dėl didelio mažamečių vaikų sergamumo. Todėl siekiant veiksmingos RVI profilaktikos būtina suteikti informaciją tėvams.

Atliktas tyrimas, naudotas anketinės apklausos metodas. Tyrime dalyvavo tėvai (102 tėvai), auginantys 3-5 metų vaikus, kurie sirgo RVI ir gydėsi x ligoninėje, gastroenterologijos skyriuje.

Atlikus tyrimą nušatyta, kad tėvai nėra pakankamai informuoti apie RVI: daugiau nei trečdalis (36,7 proc.) tėvų turi klaidingas žinias arba nežino apie RVI plitimo būdus. Daugumos (65 proc.) tėvų nuomone, pagrindinis rizikos faktorius, kuris lemia susirgimą RVI, yra bendravimas su sergančiais vaikais ir trečdalis (30 proc.) tėvų teigia, kad asmens, rankų higienos nesilaikymas sukelia susirgimą RVI. 60 proc. tėvų mano, kad vieną kartą persirgus RVI nėra įgyjamas atsparumas. Tėvams trūksta žinių apie skiepų nuo RVI: tik 20 proc. tėvų įsitikinę, kad norint išvengti ligos ir jos komplikacijų veiksmingiausia priemonė yra skiepai, ir tik trečdalis tėvų mano, kad vaikus skiepyti nuo RVI būtina. Tyrimo duomenų pagrindu galima teigti, kad tėvai kvalifikuotos ir reikalingos informacijos iš sveikatos priežiūros specialistų gauna nepakankamai. Iškilus neaiškumams dėl vaikų higienos, tėvai nėra linkę kreiptis patarimų į slaugytoją, o pagrindinis šaltinis, iš kurio tėvai sužino apie RVI, yra žiniasklaida ir internetas. Tėvų informuotumas apie rotavirusinę infekciją nepakankamas: 3,7 proc. tėvų nežino arba klaidingai žino apie rotavirusinę infekciją, jos užsikrėtimo ir

paplitimo kelius, 60 proc. – apie įgyjamą imunitetą žino nepakankamai, ir 30 proc. – apie higienos svarbą. Tėvai vertina skiepijimą nuo rotavirusinės infekcijos, bet 28,3 proc. tėvų įsitikinę, kad skiepai yra veiksmingi, tačiau kita dalis tėvų nevertina skiepų arba nežino apie tai – 31,7 proc. Tėvai teigiamai vertina švietimo ir informacijos priemones, taip pat slaugytojų ar gydytojų pašangas suteikiant informaciją apie rotavirusinę infekciją ir higienos įgūdžius. Tai pažymi 80 proc. tėvų.

Įvadas

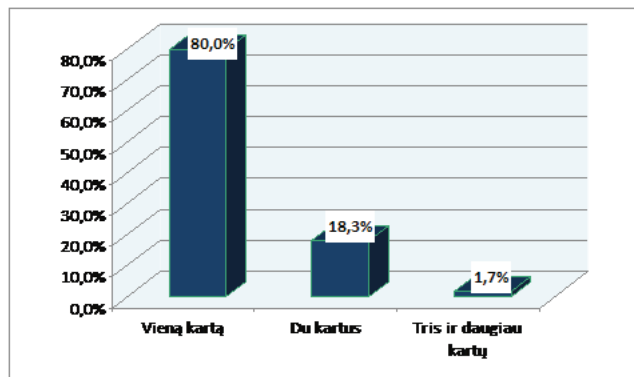
Rotavirusinė infekcija (RVI) paplitusi visame pasaulyje ir yra dažniausia viduriavimo priežastis. RVI yra žarnyne parazituojančias virusas, sukeliantis skrandžio bei žarnų uždegimą. RVI perduodamas per nešvarias rankas, vandenį, maistą ir užkrėstus daiktus, užsikrečiama nuo čiaudinio ar kosinčio infekuoto žmogaus. Kasmet šia liga serga apie 18 milijonų žmonių. Didesnis sergamumas ir mirštamumas registruojamas besivystančiose šalyse. Lietuvoje RVI diagnozuojama nuo 1994 m., tačiau kasdieninėje praktikoje iki 1999 m. ji buvo diagnozuojama retai [8,10,11]. Ši problema yra itin aktuali šiandieniniame pasaulyje, tiek bendruomenei, tiek visuomenei bei visam pasauliui. Dažniausiai RVI sukelta infekcija serga nuo 6 mėn. iki 2 metų amžiaus vaikai [7,9]. Rečiau, tačiau gali sirgti ir suaugę asmenys, senyvo amžiaus žmonės, ypač nusilpus imuninei sistemai. Vyresni vaikai ir suaugę asmenys gali sirgti ir pakartotinai, tačiau lengvesnėmis formomis arba be ligos simptomų [1]. Užkrečiamų ligų ir AIDS centras informuoja, kad Lietuvoje šiai infekcijai būdingas sezoniškumas, pasireiškiantis sergamumo pakilimu šaltuoju metų laiku. Sergamumo pakilimas kasmet stebimas gruodžio – balandžio mėnesiais. Tačiau susirgimai RVI infekcija registruojami ištisus metus. Tyrimų duomenimis, pasaulyje ši infekcija sąlygoja net 39 proc. visų ligoninėje gydomų vaikų viduriavimų, be to, kasmet RVI sukelia 114 mln. gastroenteritų atvejų, kurie pagydomi namų sąlygomis [2,6]. Dėl RVI infekcijos kasmet į polikliniką kreipiasi 24 mln. vaikų ir net 2,4

mln. vaikų iki 5 metų gydomi stacionare. Kasmet pasaulyje nuo šios infekcijos miršta apie 600000 vaikų, iš jų apie 80 proc. mirčių įvyksta silpnos ekonomikos šalyse (Pietų Azijoje, Užsacharo Afrikos dalyje) [5]. Įvertinus tai, kad RVI infekcija lemia didelį sergamumą ir mirtinumą Pasaulio sveikatos organizacija išklė prioriteta sukurti vakciną. Šiuo metu Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, yra užregistruotos dvi RVI vakcinos, veiksmingai apsaugančios nuo RVI infekcijos. RVI yra aktuali visuomenės sveikatos problema dėl didelio mažamečių vaikų sergamumo. RVI žaloja ne tik sergančiojo sveikatą, bet pažeidžia visos šeimos gyvenimo kokybę, sukelia didelius ekonominius nuostolius visai valstybei [3,4]. Todėl siekiant veiksmingos RVI profilaktikos būtina suteikti kvalifikuotą ir pakankamą informaciją tėvams.

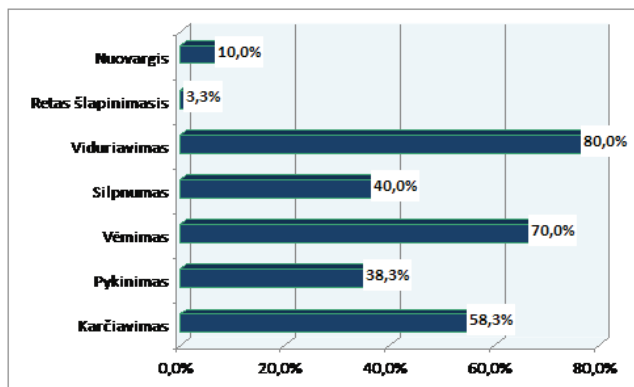
Tyrimo tikslas - išanalizuoti tėvų informuotumą apie RVI.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Vykdam tyrimą, atlikta anketinė apklausa. Tyrime dalyvavo 102 tėvai, auginantys 3-5 metų vaikus, kurie sirgo RVI ir gydėsi ligoninėje, gastroenterologinės skyriuje.

1 pav. Vaikų sergamumo RVI dažnumas

2 pav. Pagrindiniai RVI simptomai iki patekimo į ligoninę

Anketoje numatyti klausimai, kuriuos sudaro: sociodemografiniai duomenys, atspindintys sergamumą ir simptomatiką rotavirusine infekcija; atspindintys tėvų žinių lygį apie rotavirusinę infekciją; atspindintys tėvų nuomonę apie rotavirusinės infekcijos profilaktikos galimybes; atspindintys tėvų informuotumą apie rotavirusinę infekciją.

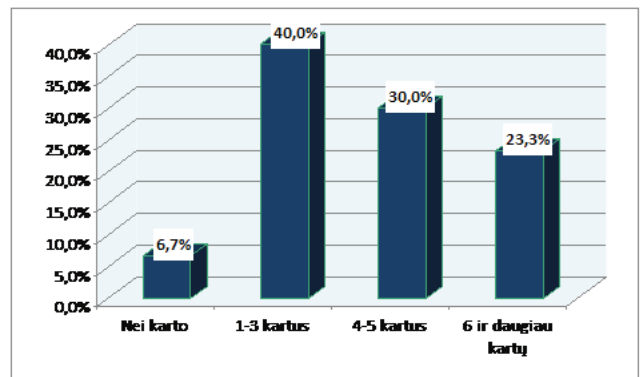
Anketinės apklausos duomenys apdoroti naudojant kompiuterinę Microsoft Office Excel 2007 programą. Tyrimas atliktas laikantis tyrimo etinių aspektų: anonimiškumo, savanoriškumo, pagarbos, konfidencialumo principų.

Rezultatai ir aptarimas

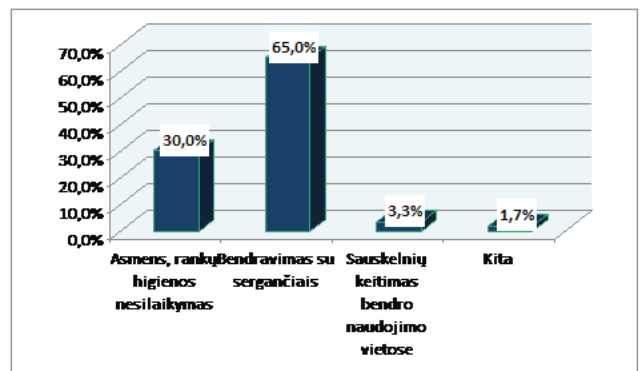
Tyrime dalyvavo daugiausia motinos (91,7 proc.), 25-45 metų amžiaus, įgijusios aukštąjį universitetinį išsilavinimą bei gyvenančios mieste.

Anketinės apklausos duomenimis (1 pav.), nustatyta, kad dauguma vaikų (80 proc.) sirgo RVI vieną kartą, tik penktadalis vaikų sirgo du kartus – 18,3 proc., ir tris ir daugiau kartų – 1,7 proc. vaikų.

Pagrindiniais simptomais sergant RVI buvo ir labiausiai vargino vaikus viduriavimas 80 proc., vėmimas – 70 proc., karščiavimas – 58,3 proc., kiek mažiau vargino sil-

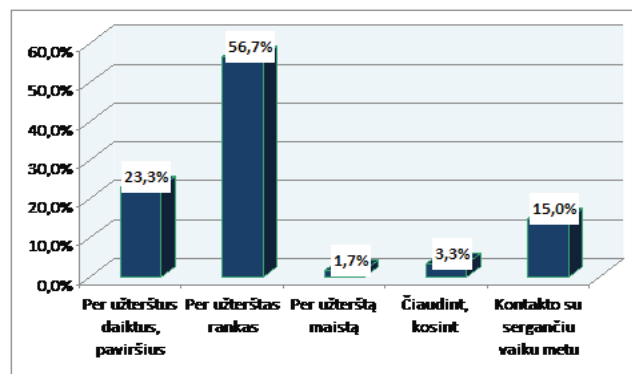
3 pav. Tuštinimosi per parą dažnumas

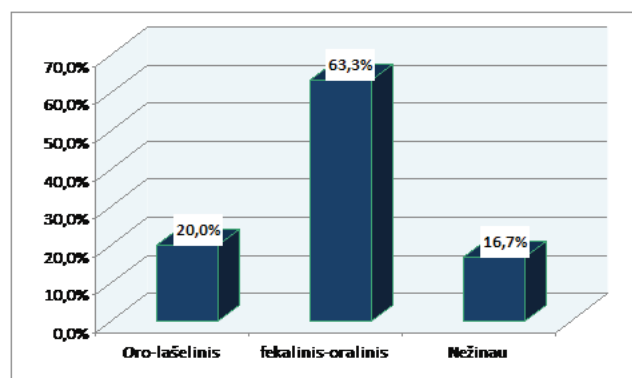
4 pav. Pagrindiniai rizikos veiksniai, sergant RVI

pnumas – apie 40 proc. bei pykinimas – 38,3 proc., mažiausiai pašėbimas buvo nuovargis – 10 proc. bei retas šlapinimasis – 3,3 proc. Pagrindinis RVI simptomas yra viduriavimas (2 pav.)

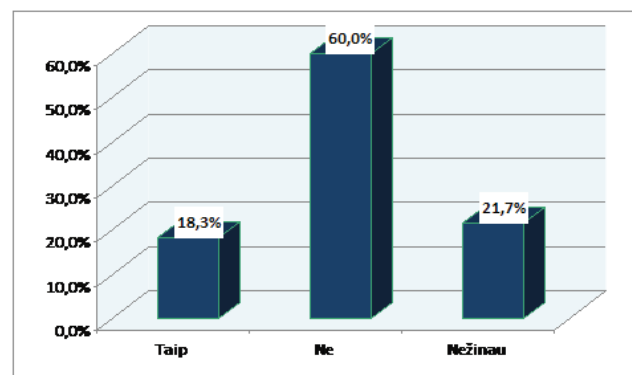
Tyrimo metu nušatyta, kad 40 proc. vaikų tuštinosi 1-3 kartus per parą, 30 proc. - 4-5 kartus ir beveik 23,3 proc vaikų teko tuštintis 6 ir daugiau kartų per parą (3 pav.).

5 pav. RVI perdavimo būdai

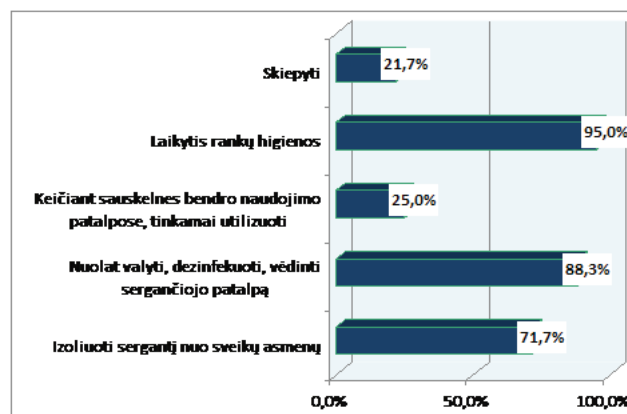
6 pav. RVI paplitimo būdai

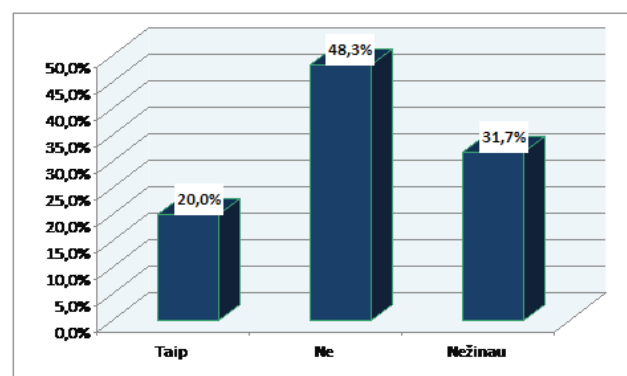
7 pav. Informacija apie imunitetą

RVI šaltinis yra žmogus. Daugumos tėvų (65 proc.) nuomone, pagrindinis rizikos veiksnys yra bendravimas sus sergančiais vaikais. 30 proc. tėvų teigia, kad rankų higienos nesilaikymas yra vienas iš pagrindinių rizikos veiksnių (4 pav.).

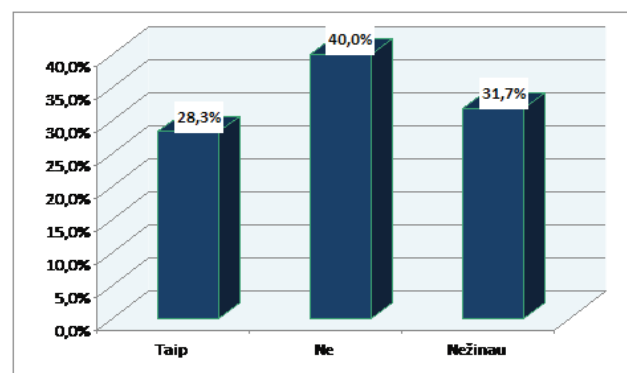
Anketinės apklausos duomenys parodė, kad pagrindinis RVI perdavimo būdas yra užterštos rankos, taip mano dau-

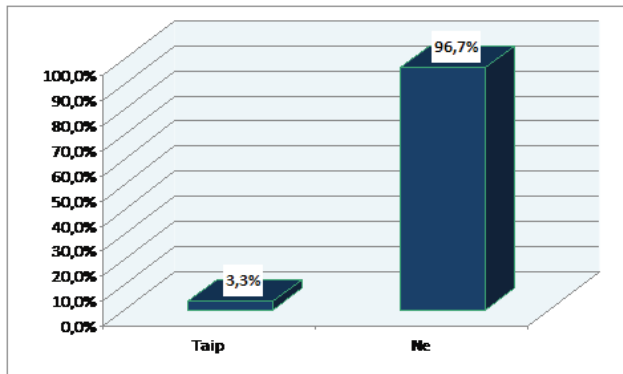
8 pav. RVI profilaktika

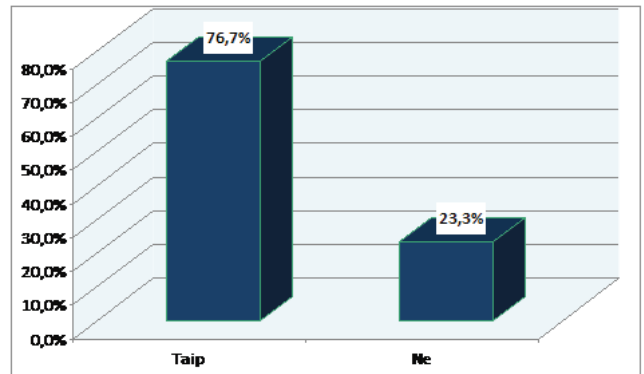
9 pav. Tėvų nuomonė apie skiepus

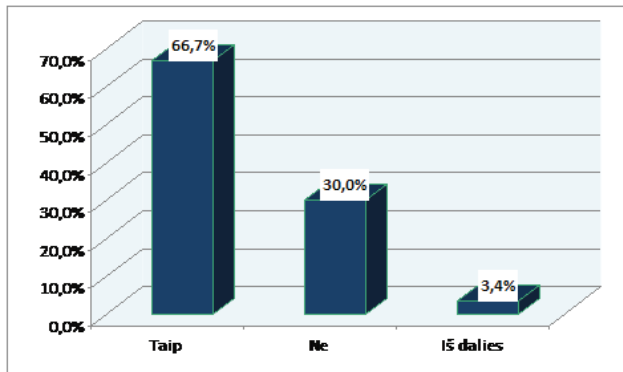
10 pav. Tėvų nuomonė apie skiepus nuo RVI

11 pav. Vaikų skiepijamas nuo RVI

13 pav. Tėvų nuomonė apie vaikų higieninius sugebėjimus

12 pav. Tėvų nuomonė apie vaikų žinias higienos klausimais

giau nei pusė (56,7 proc.) tėvų, (23,3 proc.) tėvų nuomone RVI galima užsikrėsti per užterštus daiktus, paviršius, kontaktą su sergančiais (15 proc.) ir kitais būdais -5 proc. (5 pav).

Apibendrinus tyrimo duomenis, nušatyta, kad tėvų žinių lygis apie RVI paplitimo būdus nėra aukštas. Nors dauguma 63,3 proc. tėvų nurodė, kad pagrindinis infekcijos plitimo būdas yra fekalinis – oralinis, oro-lašelinis (20 proc.), tačiau 16,7 proc. (6 pav) tėvų turi klaidingas žinias ar nežino apie RVI plitimo būdus.

Tyrimo duomenys parodė, kad tėvai nėra pakankamai informuoti apie RVI įgyjamą imunitetą, nes tik nedidelė dalis (18,3 proc.) respondentų teigė, kad kartą persirgus virusu įgyjamas imunitetas. 60,0 proc. tėvų mano, kad vieną kartą persirgus RVI nėra įgyjamas atsparumas, o daugiau nei penktadalis (21,7 proc.) – nežino apie RVI atsparumą (7 pav)

Tyrimo duomenų pagrindu galima teigti, kad tėvai turi žinių apie RVI profilaktikos priemones: 95 proc. tėvų nurodo, kad būtina laikytis rankų higienos, 88,3 proc. respondentų teigia, kad reikia nuolat valyti, dezinfekuoti, vėdin-

ti patalpas. 71,7 proc. teigimu, būtina izoliuoti sergantįjį vaiką nuo sveikų. Nors moksliniais tyrimais įrodyta, kad viena iš veiksmingiausių priemonių yra skiepai, tačiau tik penktadalis (21,7 proc.) tėvų nuomone, norint apsaugoti kitus šeimos narius ar aplinkinius nuo RVI, būtina vaikus skiepyti (8 pav.).

Siekiant išsiaiškinti tėvų nuomonę apie skiepus, klausėme jų, ar pritaria teiginiui, kad „norint išvengti ligos ir ypač jos komplikacijų, pati veiksmingiausia apsaugos priemonė yra skiepai?“

Kaip matyti iš 9 pav., tik nedidelė dalis -20 proc. tėvų yra įsitikinę, kad norint išvengti ligos ir jos komplikacijų veiksmingiausia priemonė yra skiepai. Beveik pusė (48,3 proc.) respondentų nepritaria šiam teiginiui ir daugiau nei trečdalis (31,7 proc.) tėvų nežino apie skiepų nuo RVI svarbos.

Tyrimo metu nušatyta, kad dauguma (40 proc.) tėvų mano, kad nereikia skiepyti vaikų nuo RVI; tik mažiau nei 28,3 proc. tėvų teigia, kad vaikus būtina skiepyti nuo RVI., bei 31,7 proc. – nežino ar reikia skiepyti vaikus nuo RVI (10 pav.).

Apibendrinus tyrimo duomenis paaiškėjo, kad dauguma (96,7 proc.) vaikų, sergančių ir besigydančių nuo RVI nėra skiepyti, tik 3,3 proc. tėvų nurodė, kad jų vaikai paskiepyti nuo RVI (11 pav.).

Viena iš pagrindinių profilaktikos priemonių yra asmens higienos laikymasis, todėl tėvų teiravomės, ar turi pakankamai žinių apie vaikų higienos įgūdžių formavimą. Nušatyta, kad daugumai (66,7 proc.) tėvų pakanka žinių apie vaikų higienos įgūdžių formavimą. 30 proc. - štinga žinių vaikų higienos klausimais ir 3,4 proc. štinga – iš dalies (12 pav).

Maži vaikai dar neturi pakankamai higienos įgūdžių, rizika išplisti RVI visada išlieka, todėl tėvų teiravomės, ar jų vaikas moka laikytis higienos taisyklių. Daugumos (76,7 proc.) tėvų nuomone, jų vaikai moka laikytis higienos taisyklių ir 23,3 proc. – nemoka. (13 pav.).

Kaip rodo mūsų tyrimo duomenys, tėvų, auginančių 3-5 metų vaikus, informuotumas apie RVI yra nepakankamas, nors 91,7 proc. tėvų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Tik dalis tėvų žinojo apie RVI išplitimo, rizikos veiksnius, perdavimo kelius, paplitimo būdus, prevenciją, taip pat imuniteto bei skiepų reikšmę, vaikų higieną. Tačiau dauguma tėvų sutinka, kad būtų suteikiama daugiau ir kvalifikuotos informacijos apie RVI ir jos profilaktiką, imunitetą, skiepus.

Išvados

1. Tėvų informuotumas apie rotavirusinę infekciją yra nepakankamas: 3,7 proc. tėvų nežino arba klaidingai žino apie rotavirusinę infekciją, jos užsikrėtimo ir paplitimo kelius, 60 proc. – apie įgyjamą imunitetą nepakankamai žino ir 30 proc. – apie higienos svarbą.

2. Tėvai vertina skiepėjimo nuo rotavirusinės infekcijos reikšmę, bet nepakankamai: 28,3 proc. tėvų įsitikinę, kad skiepai yra veiksmingi, tačiau kita dalis tėvų nevertina skiepų arba nežino apie tai – 31,7 proc.

3. Tėvai teigiamai vertina švietimo ir informacinės priemonės, tarp jų slaugytojų ar gydytojų pastangas suteikiant informaciją apie rotavirusinę infekciją ir higienos įgūdžius. Tai pažymi 80 proc. tėvų.

Literatūra

1. Bironienė Z. Darželio, šeimos ir mokyklos pedagoginio bendradarbiavimo poveikis priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikatos žinių plėtrai. *Bridges / Tiltai*, 2011; 56(3).
2. Čaplinskas S. Kas skatina infekcinių ligų atgimimą. Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas, 2013; 17(7).
3. Ivaskevičienė I, Usonis V, Nawaz S, Aladin F, Iturriza-Gómara M. Rotavirus genotyping data in Lithuania during four rotavirus seasons. 29th Annual Meeting of the European Society for Paediatric Infectious Diseases. The Hague, The Netherlands 2011 June; 7–11.
4. Ivaškevičienė I., Mačionienė A., Kučinskienė Z., Usonis V. Rotavirusinė infekcija: etiopatogenezė, epidemiologija ir profilaktikos galimybės. *Visuomenės sveikata*, 2012; 3(58).
5. Kinnula S. Hospital-associated infections and the safety of alcohol hands gels in children university of Oulu, 2012.
6. Kučinskienė Z., Ivaškevičienė I., Mačionienė A., Usonis V. Rotavirusinė infekcija: etiopatogenezė, epidemiologija ir profilaktikos galimybės. *Visuomenės sveikata*, 2012; 3(58).
7. Lukoševičiūtė R. Rotavirusinės infekcijos imunoprofilaktika ir gydymas. *Pediatrija*, 2010; 5(49).
8. Sergamumo užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje 2012 m. apžvalga. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, 2013.
9. Strazdaitė R. Virusiniai viduriavimai“. *Pediatrija*, 2011; 1(50).
10. Zagrebnienė G., Liaušėdienė R., Milišičiūtė Ž. Rotavirusinės

infekcijos profilaktika ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Metodinės rekomendacijos, Vilnius, 2011.

11. Vaikų higienos įpročiai ir nešvarių rankų ligos, 2012. Internetinė prieiga adresu: <<http://www.ulac.lt/naujienos/pranesimai-spaudai/vaiku-higienos-iprociai-ir-nesvariu-ranku-ligos>>

PARENTAL AWARENESS OF ROTAVIRUS INFECTION

N. Morač, T. Žuravliova, G. Žiliukas,
A. Martinkėnas

Key words: rotavirus infection, prevention, and parents' awareness.

Summary

The aim - to analyze the parents' awareness of rotavirus infection.

Rotavirus infection (RVI) is prevalent worldwide and is the most common cause of diarrhea. RVI is a relevant public health problem due to the high incidence of young children. In the interest of effective prevention RVI need to provide information to parents'.

A study used questionnaire survey method. The study involved parents (102 parents) raising children 3-5 years old with a history of RVI and treated in a hospital x, in gastroenterological section.

The investigation has shown that parents are not adequately informed about RVI: more than one-third (36.7 percent.) parents have the wrong knowledge or do not know how RVI spreads. The majority (65 percent) of the parents' think, that the main risk factor that leads to disease RVI is communicating with sick children and one-third (30 percent.) of parents say, that RVI illness is caused by failure of personal (especially hand) hygiene. 60 percent of parents' believe that recovering from the RVI does not acquire resistance to this illness. Parents lack knowledge about vaccines from RVI: only 20 percent of parents' are convinced that in order to prevent the disease and it's complications - the most effective means is vaccination, and only one-third of parents believe that children must be vaccinated against RVI. Survey data suggest that parents do not get enough qualified and necessary information from health care professionals. In case of doubt of child hygiene, parents tend not to seek advice from a nurse and the main source from which the parents are aware of RVI is the media and the Internet. Parental awareness of rotavirus infection is insufficient: 3.7 percent. parents do not know or is mistakenly aware of rotavirus infection and the ways infection spreads, 60 percent. - lack of knowledge about acquired immunity and 30 percent. – importance of hygiene. Parents does not evaluate enough the meaning of vaccination against rotavirus infection, but insufficient, 28.3 percent. of parents believe that vaccination is effective, but the other part of the parents does not evaluate the vaccine or do not know about it - 31.7 percent. Parents welcomes the educational and information tools, including nurses and doctors' efforts to provide information about rotavirus infection and hygiene skills. This points to 80 percent. parents.

Correspondence to: sigute.norkiene@gmail.com

Gauta 2015-11-17